

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/2521-

23. mars 2026

Dokument 8:139 S (2025-2026) - Representantforslag om tiltak for mer effektiv og økonomisk utnyttelse av strømmettet

Jeg viser til brev av 5. mars 2026 fra energi- og miljøkomitéen der det bes om vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Sylvi Listhaug, Tor Mikkell Wara, Rikard Spets, Morten Stordalen, Pål Morten Borgli, Marius Arion Nilsen og Kristoffer Sivertsen om tiltak for mer effektiv og økonomisk utnyttelse av strømmettet. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen sørge for at saksbehandlingstiden hos NVE for mindre nettetableringer reduseres kraftig med et mål om at saksbehandlingstiden for større utbygginger på transmisjonsnettet vesentlig reduseres, og at prosesser og rutiner endres deretter for å sikre mer nett raskere.*

Regjeringen har siden vi tiltrådte i 2021 iverksatt en rekke tiltak for å forenkle og effektivisere konsesjonsbehandlingen av både mindre og større nettanlegg. Det er bevilget betydelige midler til økt saksbehandlingsskapasitet i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og til digitalisering av konsesjonsprosessene for både nett og kraftproduksjon. Det er etablert et hurtigspor for rask behandling av godt forberedte og lite konfliktfylte søknader om nett, meldepliktgrensen for 132 kV-ledninger i regionalnettet er økt fra 15 til 50 km, og det er innført såkalt henteplikt som gir områdekonsesjonærer plikt til å bygge nettanlegg på opptil 22 kV helt fram til produksjonsanlegg, slik at dette skjer i medhold av områdekonsesjon og ikke trenger egen konsesjonsbehandling. Disse tiltakene bidrar til raskere behandling av mindre nettanlegg og frigjør samtidig ressurser i NVE til å behandle store nettanlegg.

Det er også gjennomført spesifikke tiltak for å forenkle behandlingen av nye, store kraftledninger i transmisjonsnettet. Kravene om ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredninger for nye, store kraftledninger er avvirket. Vi har i tillegg flyttet vedtaksmyndigheten for nye, store kraftledninger fra Kongen i statsråd til NVE, slik vi også har gjort for stor vannkraft. Delegering av vedtaksmyndighet til NVE innebærer at

Energidepartementet blir klageinstans for konsesjonsvedtak fattet av NVE. Som klageinstans kan Energidepartementet konsentrere sine vurderinger om klagegrunnene, fremfor hele sakskomplekset. Dermed kan graden av «dobbelbehandling» i direktorat og departement reduseres.

NVE har oppdatert veiledere for meldinger, søknader og detaljplaner for nettanlegg, og innført rutiner for tidlig kvalitetssikring av meldinger og søknader. Tiltakene reduserer behovet for tidkrevende spørsmålsavklaringer og tilleggsutredninger senere i konsesjonsprosessen. I tillegg er det lagt til rette for mer parallell behandling av konsesjonssøknad og detaljplan i saker der det er egnet.

En god del av den samlede tidsbruken i konsesjonsprosessene går med til prosesser som nettselskapene har ansvar for. Jeg har regelmessig dialog med nettbransjen, og erfarer at det jobbes godt med tiltak bransjen selv kan gjennomføre for å bidra til raskere prosesser. Det er i tillegg viktig med god samhandling mellom NVE og nettselskapene, og derfor bra at NVE og nettselskapene er i gang med å ta i bruk felles framdriftsplaner i større kraftledningssaker. Digitalisering gjør kommunikasjonen mellom NVE og nettselskapene vesentlig enklere.

Flere av tiltakene regjeringen har iverksatt trenger tid til å virke før de fulle gevinstene kan tas ut. Allerede nå er det tegn på at tiltakene virker. I 2025 mottok NVE rekordmange saker om nett, og fattet flere avgjørelser enn noen gang. Av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble godt over halvparten behandlet i hurtigspor. Selv om dette er positivt, betyr det ikke at jobben er gjort. Regjeringen vil fortsatt søke etter nye tiltak som kan forenkle og effektivisere konsesjonsprosessene. Jeg er imidlertid opptatt av at tiltak som gjennomføres er treffsikre og at ulike virkemidler virker godt sammen, slik at vi oppnår målet om at nett etableres raskere og på en effektiv måte. Jeg vil også påpeke at ressursene energimyndighetene bruker på å utrede nye tiltak, i stor grad er de samme ressursene som brukes på konsesjonsbehandling og andre oppgaver som er viktige for framdriften i konsesjonsprosessene. For at arbeidet med å utrede nye tiltak ikke skal gå utover framdrift, er det viktig at vi prioriterer hvilke tiltak som skal utredes først, blant annet basert på forventninger om treffsikkerhet og samvirkning med andre tiltak.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak for å redusere tiden det tar å behandle nettsaker, og dette er et kontinuerlig arbeid. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 2. Stortinget ber regjeringen pålegge nettselskapene å undersøke fjernvarmekapasiteten i de områdene hvor man vet at det er fjernvarmeinfrastruktur, før man eventuelt gir kunden tilknytning til strømmettet, for å sikre at man utnytter energiresursene best mulig, for å forhindre bygging av dobbel infrastruktur og for å sikre nettkapasitet til dem som trenger det.*

Jeg er enig i at det er viktig å se strømnnett og fjernvarme i sammenheng i områder hvor det er bygget ut fjernvarme eller hvor det er planer om dette. I befolkningstette områder har fjernvarme og energieffektivisering av bygningsmassen bidratt til å begrense veksten i effektuttaket de siste tiårene, og dermed begrenset behovet for nettinvesteringer. Samtidig vil jeg understreke at fjernvarme ikke kan erstatte behovet for tilknytning til strømnettet, da fjernvarme kun kan dekke behovet for oppvarming.

Nettselskapene er ansvarlige for å bygge ut strømnettet i takt med behovsutviklingen, og har plikt til å tilknytte nytt og økt forbruk fra aktører som ønsker det, uten ugrunnet opphold. Effektprognoser er sentrale i nettselskapenes nettplanlegging, og prognosene skal ta høyde for sentrale utviklingstrekk som er viktige for nettbehovet, herunder fjernvarme. Nettselskapene plikter også å involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med nettutredninger. Tilsvarende følger det av de statlige planretningslinjene for klima og energi at kommunene har et ansvar for å innhente og ta i bruk oppdatert kunnskap i sin virksomhet, herunder informasjon fra nettkonsesjonærer og fjernvarmeaktører. Videre skal kommunene samarbeide med nettselskapene i deres utredningsprosesser, blant annet for å avdekke behov for utvidelser i kraftnettkapasitet og alternativer til dette. Fylkeskommunene og statsforvalterne har etter de samme planretningslinjene et ansvar for samarbeid på tvers av kommunegrenser og regioner om blant annet effektiv og fleksibel energibruk.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak som tilrettelegger for at aktørene som er ansvarlige for utviklingen av strømnnett og fjernvarme kan koordinere seg. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til dette. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

3. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å fjerne CO₂-avgiften for norske avfallsforbrenningsanlegg

Forslaget har vært forelagt finansministeren som gir følgende vurdering:

«Formålet med avgiften på avfallsforbrenning er å bidra til kostnadseffektive reduksjoner i utslipp av klimagasser. Avgiften skal også bidra til å redusere andre miljøskader fra avfall, herunder sikre en forsvarlig håndtering av farlig avfall. Utslipp fra avfallsforbrenning utgjør over tre prosent av norske ikke-kvotepliktige klimagassutslipp (under EUs innsatsfordelingsforordning). I overkant av 85 prosent av norske CO₂-utslipp er priset gjennom enten avgift eller kvoteplikt. Forurensar-betaler-prinsippet bør også gjelde for forbrenning av fossilt avfall. Avgiften bør ikke benyttes som virkemiddel for å avhjelpe de økonomiske utfordringene til næringen.

Det er gjort flere endringer i avgiften på avfallsforbrenning det siste året. Fra 1. januar 2026 ble det innført fritak for kvotepliktige avfallsforbrenningsanlegg etter aksept fra ESA. I revidert nasjonalbudsjett for 2025 ble avgiftssatsen for ikke-kvotepliktige virksomheter redusert. I 2026-budsjettet ble avgiften ikke økt utover prisstigning av hensyn til kraftsystemet, og satsen er i dag 848 kroner per tonn CO₂. Næringen har pekt på at avfallsavgiften bidrar til økt eksport av avfall til Sverige og redusert fjernvarmeproduksjon i Norge. Avfallsstatistikk fra Miljødirektoratet viser imidlertid at mengden eksportert avfall har falt betydelig de siste ti

årene, samtidig som importen av avfall har økt. Svenske forbrenningsanlegg er underlagt EUs kvotesystem og mottar en viss andel vederlagsfrie kvoter. Kvotepriisen hittil i år har variert mellom 800 og 1 000 kroner per tonn CO₂-ekvivalent. Medregnet gratiskvotene som svenske forbrenningsanlegg mottar, har det ikke vært store forskjeller i utslippspris for norske og svenske anlegg i 2026.

I statsbudsjettet for 2026 varslet regjeringen at videre opptrapping av avgiften på avfallsforbrenning settes i bero i påvente av:

- EU-kommisjonens vurdering av om utslipp fra avfallsforbrenning skal innlemmes i EU ETS
- Regjeringens pågående vurdering av rammevilkårene for avfallsforbrenning i oppfølgingen av Stortingets anmodningsvedtak 854, 3. juni 2025.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke ber regjeringen gjennomføre dette forslaget.»

4. Stortinget ber regjeringen gjøre de nødvendige endringene i inntektsrammen, slik at nettselskapene får dekning for investering og drift av ny teknologi som kan bidra til å utnytte nettet bedre.

Innteksreguleringen er sentral for hvordan nettselskapene drifter og utvikler nettet, og spiller derfor en viktig rolle for å sikre en effektiv og samfunnsøkonomisk rasjonell drift, utvikling og utnyttelse av nettet. Dette er avgjørende, i en tid hvor det er stort behov for raskere nettutbygging og økt kapasitet.

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har ansvar for innteksreguleringen av nettselskapene. RME er en uavhengig reguleringsmyndighet og har et selvstendig mandat for å fastsette innteksreguleringen. Som uavhengig reguleringsmyndighet kan ikke RME instrueres av politiske myndigheter. Dette er en del av det regulatoriske rammeverket som sikrer at beslutninger om inntektsrammer blir tatt på et faglig og uavhengig grunnlag.

Dagens innteksregulering inneholder allerede insentiver for bruk av ny teknologi og innovative løsninger. Siden inntektsrammen dels er avhengig av egne kostnader og dels er avhengig av hvor effektiv man er sammenlignet med andre nettselskap, motiveres nettselskapene til å velge teknologiske løsninger som gir effektivitetsgevinster. Ved at ny teknologi bidrar til å utnytte nettet bedre og redusere samlede kostnader, oppnår selskapene økt avkastning og får dermed dekning for tiltakene gjennom den effektivitetsgevinsten den nye teknologien gir.

For å redusere den økonomiske risikoen ved uttesting av helt nye løsninger, har RME i tillegg etablert en egen finansieringsordning for forskning og utvikling (FoU). Denne ordningen gir full kostnadsdekning for godkjente pilot- og demonstrasjonsprosjekter, noe som sikrer at selskapene kan utforske teknologi som fremmer en mer effektiv utnyttelse av nettet uten at risikoen belaster dem økonomisk.

Jeg har tett kontakt med både RME og bransjen for å sikre at vi trekker i samme retning for å møte behovene samfunnet står overfor, både nå og i fremtiden. Jeg er glad for å se at RME kontinuerlig utvikler reguleringen for å møte samfunnets behov for nett, blant annet gjennom fokus på effektiv drift, bedre utnyttelse av nettet og investering i nettkapasitet. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

5. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak for å redusere antall nettselskaper.

Antallet nettselskaper i Norge har gått ned de siste ti årene. I 2014 var det 144 nettselskaper, mens dette tallet i 2024 var redusert til 74. Nedgangen i antall nettselskaper skyldes først og fremst fusjoner mellom nettselskap. Ser man på små nettselskap med mindre enn 7000 abonnenter, er antallet redusert fra 61 selskaper i 2014 til 25 selskaper i 2024. Antallet større nettselskap med mer enn 30 000 abonnenter har i motsetning til de mindre nettselskapene holdt seg relativt stabilt med en nedgang fra 16 selskaper i 2014 til 14 selskaper i 2024.

På generell basis vil fusjoner mellom nettselskaper kunne medføre kostnadsgevinster, som en følge av synergier og stordriftsfordeler. Dette vil for eksempel kunne være reduksjon i antallet driftssentraler og kundesystemer, eller ved at man samler og dermed styrker fagmiljøer. Hvis disse effektene er store, vil det kunne være både bedriftsøkonomisk rasjonelt og samfunnsmessig rasjonelt å gjennomføre fusjoner mellom nettselskaper, og lavere kostnader for nettselskapene vil komme nettkundene til gode gjennom lavere nettleie. Det foregår jevnlig samtaler i bransjen om mulige konsolideringer, og slike prosesser drives av selskapene og eierne selv. Det vil være uheldig om staten går inn og forsøker å styre eller påvirke disse vurderingene.

Eventuelle fusjoner innebærer ikke nødvendigvis færre arbeidsplasser lokalt, fordi beredskap, feilretting og annet lokalt driftsarbeid uansett må gjøres der nettet ligger. Vi ønsker robuste nettselskaper som drives så kostnadseffektivt som mulig. Det viktigste er derfor ikke hvor mange selskaper vi har, men at de er organisert slik at de kan løse oppgavene sine godt og effektivt. Jeg vil derfor understreke betydningen av at vi har et regelverk som balanserer disse hensynene.

Slik det framgår over, skjer konsolideringen i bransjen allerede som følge av selskapenes egne vurderinger av hva som er rasjonelt. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe som styrker disse prosessene eller gir bedre måloppnåelse. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om nødvendige endringer i energiloven og tilhørende forskrifter som kreves slik at enkle linjesaker i samme trasé og arbeid innenfor samme inngjerdede områder ikke skal være søknadspliktig.

Grensen for konsesjonsplikt for nettanlegg følger av energilovforskriften § 3-1, jf. energiloven § 3-1.

Alle kraftledninger uansett størrelse som kan ha vesentlige negative virkninger for miljø eller andre interesser må følge regelverket om konsekvensutredninger fastsatt i medhold av plan- og bygningsloven, og er ikke fritatt fra dette regelverket. Større tiltak er meldepliktige og må ha forutgående prosess med melding og fastsetting av KU-program, mens andre tiltak kan gå rett på søknad om konsesjon. For tiltak som ikke krever melding, er det konsesjonsbehandlingen etter energiloven som sikrer at kravene til vurdering av tiltakets konsekvenser blir overholdt. Eventuell forenklet behandling etter energiloven krever forenkling i alt lovverk som er koordinert inn i konsesjonsprosessen dersom det skal oppnås reelle forenklinger og effektivisering av prosessen. Handlingsrommet for justering av prosessene hva gjelder konsekvensutredninger er begrenset, da KU-reglene gjennomfører EU-direktiver.

Konsesjonsbehandlingen er tilpasset omfanget av konkrete saker. Også kravene til konsekvensutredninger, tilpasses omfanget av saken og de antatte virkningene innenfor handlingsrommet til reglene om konsekvensutredninger som omtalt ovenfor. NVE har i dag et hurtigspor for konsesjonsbehandling av nettanlegg som innebærer rask behandling av godt forberedte søknader om tiltak som medfører små virkninger for allmenne og private interesser. Dette hurtigsporet har blitt etablert under dagens regelverk. Godt over halvparten av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble behandlet i hurtigspor.

Jeg forstår forslaget slik at det primært retter seg mot effektivisering for ombygging eller utvidelse av bestående anlegg. Slike anlegg vil normalt allerede ha en eksisterende konsesjon. Om endringer i eksisterende anlegg vil kreve ny konsesjonssøknad avhenger av hva slags endring det er snakk om, og man må skille mellom det som omtales som temperaturoppgradering og spenningsoppgraderinger. Temperaturoppgradering av eksisterende ledninger utløser normalt i seg selv ikke krav om ny konsesjon. Slik oppgradering kan i noen tilfeller innebære nye arealinngrep, som NVEs miljøtilsyn gir tillatelse til etter søknad og detaljplan. Spenningsoppgraderinger, dvs. å bygge om en ledning fra f.eks. 300 til 420 kV eller fra 66 kV til 132 kV, skjer i all hovedsak ved at det bygges en ny ledning ved siden av den gamle, som så rives. Konsekvensene av slike ombygginger kan i noen tilfeller være betydelige, for eksempel der hvor eksisterende ledning går gjennom eller tett på boligområder eller gjennom sårbar natur, som kan kreve at alternative traseer vurderes.

De senere årene har det også blitt mer fleksibilitet i anleggskonsesjoner til transformator- og koblingsstasjoner. Konsesjonene holder seg nå i større grad til ytre arealbruksgrenser, bygningers fotavtrykk og øvre spenningsnivå, men ikke nødvendigvis til spesifiserte elektriske komponenter. Dette medfører blant annet at nettselskapene i større grad kan bygge eller endre anlegg inne på stasjonsområdet uten å søke om konsesjon, og dette frigjør ressurser i NVE. Dette er tiltak som har blitt gjennomført i medhold av dagens regelverk, og som ivaretar intensjonen i forslaget.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

7. Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen av nye konsesjonssøknader i NVE for både nett- og kraftutbygging.

Det er allerede iverksatt en rekke tiltak for å forenkle og effektivisere konsesjonsprosessene for nett og kraftproduksjon, jf. mitt svar til forslag 1 over. Det er blant annet bevilget betydelige midler til økt saksbehandlingskapasitet og digitalisering av konsesjonsprosessene i NVE. I tildelingsbrevet til NVE for 2026, er NVE bedt om å styrke saksbehandlingskapasiteten og søke mest mulig effektive konsesjons- og detaljplanprosesser innenfor gjeldende føringer, inkludert tilsyn med energianlegg i byggefase.

Jeg vil også trekke frem at vi har gjort konsesjonsbehandling av stor vannkraft enklere, ved å delegere konsesjonsmyndighet til NVE. Departementet blir kun klageorgan, og kan konsentrere seg om det som det blir klaget på. For saker som ikke påklages, vil dette tiltaket være en direkte besparelse.

Jeg vil også minne om at utbygging av større kraftledningsanlegg og kraftproduksjonsanlegg vil påvirke natur- og miljøverdier og lokale interesser. Derfor er det viktig å sørge for at utbygging skjer på bakgrunn av en godt opplyst saksbehandling, hvor berørte parter har fått mulighet til medvirkning slik at prosjektet som realiseres blir så bra som mulig. Utredningskrav og demokratiske prosesser kan oppleves som kompliserte og tidkrevende, men er nødvendig for å sikre at tiltak som bidrar til å styrke kraft- eller effektbalansen har legitimitet og er basert på et godt kunnskapsgrunnlag. Jeg er imidlertid opptatt av at utredningskrav skal være hensiktsmessige og ikke bidra til unødige forsinkelser. Regjeringen vil fortløpende vurdere tiltak, herunder endringer i regelverk, som kan understøtte raskere framdrift.

Det er allerede gjennomført tiltak for å forenkle saksbehandlingen, og dette er et kontinuerlig arbeid. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

8. Stortinget ber regjeringen sette behandlingen av vilkårsrevisjoner av vannkraftverkene på pause i tre år.

Vannforskriften som gjennomfører EUs vanndirektiv og som Norge er forpliktet til å følge, legger rammene for en helhetlig vannforvaltning i alle norske vassdrag. Den krever at det fastsettes miljømål for hver enkelt vannforekomst, og at disse målene følges opp gjennom konkrete sektortiltak. For kraftsektoren er vilkårsrevisjoner et sentralt virkemiddel for å nå miljømålene.

Eldre konsesjoner kan tas opp til revisjon etter 30 år for å rette opp inngrep gjort i en annen tid, og forbedre miljøforholdene i tråd med oppdatert kunnskap og fastsatte miljømål. Ved vilkårsrevisjon skal nytten av et tiltak overstige kostnaden, både i form av tapt produksjon og redusert reguleringsevne. I flere revisjonssaker pålegges kun standardvilkår som ikke medfører tap i produksjon eller fleksibilitet. Hensynet til helhetlig vassdragsforvaltning gjør at

vilkårsrevisjoner i flere tilfelle sees i sammenheng med ny utbygging og utvidelser i samme vassdrag.

Jeg vil understreke at god forvaltning av den eksisterende porteføljen ikke står i motsetning til nye prosjekter eller oppgraderinger og utvidelser. Det å ivareta miljøet i våre regulerte vassdrag, og å gjøre det på en skikkelig og forutsigbar måte, er også en del av samfunnskontrakten mellom staten, kraftprodusentene og lokalsamfunnene som gjennom generasjoner har båret en stor del av konsekvensene av utbyggingene. Samtidig må vi sikre at revisjonsarbeidet ikke går på bekostning av NVEs arbeid med ny utbygging, opprustning og utvidelse. NVE prioriterer derfor saker som kan bidra til større produksjon eller effekt.

Å sette vilkårsrevisjoner på pause i tre år vil ikke bidra til god samordning og kan i tillegg bidra til at Norge ikke oppnår miljømålene innenfor tidsfristene som er satt. Dette kan igjen svekke vannkraftens omdømme og at vi ikke oppfyller forpliktelser vi har etter vanndirektivet.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

9. Stortinget ber regjeringen legge til rette for at konsesjonsbehandling av små-, mini- og mikrokraftverk overføres til kommunale og regionale nettselskaper, og sørge for at det legges til rette for rask kapasitetsøkning i områder med dårlig strømforsyning.

Konsesjonsbehandling innebærer utøvelse av offentlig myndighet, og jeg mener det vil være svært uheldig å legge denne myndigheten til private rettssubjekter som nettselskapene, selv om disse i mange tilfeller er offentlig eid.

Nettvirksomhet er monopolvirksomhet og er underlagt streng regulering og krav om nøytral og ikke-diskriminerende opptreden. Nettselskapene har tilknytningsplikt for kraftproduksjon og kan ikke diskriminere mellom ulike kraftverk. Det er krav om selskapsmessig og funksjonelt skille mellom selskap som driver med kraftproduksjon og -omsetning, og selskap som driver med nettvirksomhet. En av grunnene til dette er nettopp for å sikre at nettselskapet ikke tilgodeser «egne» kraftverk. I mange tilfeller er nettvirksomhet og kraftselskap underlagt samme morselskap og det ville vært svært uheldig dersom den ene delen av selskapet skulle søke om konsesjon og den andre delen skulle behandle søknaden. En rolle som konsesjonsmyndighet ville være i strid med både nasjonalt lovverk og med EU-reglene.

Jeg vil minne om at det allerede er gjennomført en rekke tiltak for å legge til rette for raskere saksbehandling hos konsesjonsmyndighetene. NVEs statistikk for saksbehandling av småkraftsaker viser at antall avgjørelser har økt fra om lag 35 i 2023 og 2024 til om lag 50 i 2025. Økningen har skjedd samtidig som NVE har mottatt flere saker om opprustning og utvidelse av stor vannkraft enn på mange år. Køen av saker om avklaring av konsesjonsplikt for saker hvor kommunen er konsesjonsmyndighet etter vannressursloven (mini/mikrokraftverk) har samtidig gått ned i løpet av 2025.

Videre er vannkraftverk under 10 MW, altså småkraftverk (1-10 MW), minikraftverk (0,1-0,99 MW) og mikrokraftverk tiltak i vassdrag som er underlagt krav til vurderinger som stilles i henhold til vannressursloven. Saksbehandlingstiden for særlig mini- og mikrokraftverk skyldes i stor grad krav om offentlig høring og deltagelse fra allmennheten. Dette vil være tilfellet uavhengig av hvilken myndighet som saksbehandler konsesjonssøknadene. Selv svært små vannkraftanlegg kan være i konflikt med allmenne interesser.

Når det gjelder nettilknytning av produksjonsanlegg som skal tilknyttes i distribusjonsnett (opp til 22 kV), har vi allerede gjennomført forenklinger i form av at områdekonsesjonærene nå plikter å bygge seg fram til kraftverket (henteplikt), jf. omtale under punkt 1 og Stortingets behandling av [Prop. 43 L \(2024–2025\)](#), jf. [Innst. 232 L \(2024–2025\)](#).

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

10. Stortinget ber regjeringen åpne for at tilkobling til strømnnett på vilkår for næringslivet kan brukes i større grad enn i dag, særlig med henblikk på å sikre tilgjengelig kapasitet for forsvar, forsvarsindustri og andre sikkerhetspolitiske formål.

Fra 2021 har det vært mulig til å inngå avtaler om nettilknytning med permanente vilkår om utkobling eller begrensninger i forbruket til uttakskunder (tilknytning på vilkår). Slike avtaler er frivillige å inngå for både nettselskap og sluttbruker. Fordelen for sluttbrukeren kan være raskere tilknytning, og å slippe anleggsbidrag. Til gjengjeld må sluttbrukeren akseptere begrensninger i uttaket eller dårligere forsyningssikkerhet enn normalt.

Fra nettselskapets side er det viktig å sørge for kontroll i driften av nettet. Dette har betydning både for hvor i nettet det er aktuelt å tilby tilknytning på vilkår, omfanget av slike avtaler som kan inngås, samt hvilke vilkår som kan tilbys. Vilkårene må utformes slik at tilknytningen kan gi akseptable virkninger, herunder fortsatt akseptabel leveringskvalitet til eksisterende kunder. Vilkårene i en konkret tilknytnings sak vil måtte utformes ut ifra de nettmessige forholdene som er relevante i tilknytningspunktet. Eksempelvis kan det være nødvendig ned periodevis utkobling eller begrensninger i forbruket gjennom året, uken eller døgnet. Det kan også være nødvendig med utkobling i visse feilsituasjoner, eller når enkelte nettkomponenter kobles ut for revisjoner.

Ved tilknytning på vilkår, må det tilknyttende nettselskapet kunne stole på at vilkårene etterleves og at forbruket faktisk kobles ut eller reduseres i tråd med vilkårene. Dette kan delvis automatiseres, herunder ved bruk av vern som kobler ut forbruk automatisk ved feil, og ved bruk av systemer for automatiske varslinger og struping av uttak i visse driftssituasjoner.

Det er viktig å presisere at omfattende bruk av tilknytning på vilkår bidrar til å komplisere nett- og systemdrift. Det er nettselskapene som kjenner sine nett best, og de må selv må ha ansvar for driften av egne nett. Jeg mener derfor at ordningen fortsatt må forbli frivillig. Nettbransjen i Norge har styrket satsingen på digitalisering betydelig de siste årene, og er godt i gang med operasjonalisering av tilknytning på vilkår, herunder utvikling av automatiske

løsninger. Jeg forventer at tilknytninger på vilkår vil øke i omfang fremover, og det er ingen regulatoriske hindringer som står i veien for at det skal skje.

Slik det framgår over, fungerer ordningen allerede etter hensikten, og nettselskapene tar i bruk digitale og automatiserte løsninger som gjør tilknytning på vilkår stadig mer operativ. Forslaget tilfører etter mitt syn ikke ytterligere nytte. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

11. Stortinget ber regjeringen legge til rette for fleksible energiløsninger, herunder unntak fra forbudet mot fossil fyring, for å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel.

Det finnes allerede betydelig fleksibilitet i energisystemet vårt, og det pågår arbeid på flere områder som vil bidra til økt fleksibilitet.

I byggeteknisk forskrift stilles det krav om at større bygninger (over 1 000 m² BRA) skal ha et energifleksibelt varmesystem, som i praksis betyr tilrettelegging for vannbåren varme. Systemet må dekke minimum 60 % av normert netto varmebehov, og varmeanlegget må være lavtemperert. I småhus er det krav om installasjon av skorstein, noe som åpner for alternative oppvarmingsløsninger ved behov.

Forslaget om unntak fra forbudet mot fossil fyring har vært forelagt klima- og miljøministeren som gir følgende vurdering:

«I Høring av forslag til forskrift om forbud mot bruk av fossile brensler til indirekte fyring i industrien fra 2030, foreslås det muligheter for unntak. Det foreslås mulighet for å kunne søke unntak når en virksomhet ikke kan etterleve forbudet fordi begrensninger i strømmettet hindrer elektrifisering som er nødvendig for at virksomheten skal kunne fortsette den aktuelle aktiviteten uten bruk av fossile brensler. Det er også foreslått at forbudene ikke skal gjelde ved avbrudd i strømforsyningen inntil forsyningen er gjenopprettet. Videre er det foreslått at forurensningsmyndigheten ellers kan gjøre unntak fra forbudene i særlige tilfeller. Slike særlige tilfeller kan for eksempel være dersom det er nødvendig for å ivareta nasjonale sikkerhetshensyn.

Bruk av mineralolje til oppvarming av bygninger er i dag forbudt. Formålet med dette forbudet har vært å redusere utslipp av klimagasser fra oppvarming av bygninger. Utslippene fra oppvarming er redusert med over 80 prosent siden 1990, blant annet som følge av dette forbudet. Samtidig er det avgjørende av forsyningssikkerheten ivaretas og derfor er det forskriftsfestet flere unntaksmuligheter fra forbudet. Blant annet kan Norges vassdrags- og energidirektorat ved forskrift eller enkeltvedtak bestemme at forbudet ikke får anvendelse i et avgrenset geografisk område og innenfor en tidsavgrenset periode, dersom hensynet til forsyningssikkerheten i kraftsystemet tilsier det. Det er også unntak ved driftsforstyrrelser eller utfall av annen varmekilde slik at mineralolje kan brukes til oppvarming inntil normal drift i kraftsystemet er gjenopprettet. Kommuner kan også gjøre unntak fra forbudet i enkelttilfeller dersom særlige grunner foreligger.»

Enova bidrar til å styrke fleksibiliteten i energisystemet gjennom flere støtteordninger. For næringslivet finnes det ordninger som fremmer energifleksible løsninger og tiltak som kan redusere effektbelastning. I tillegg tilbys støtteordninger til husholdninger som bidrar til å øke fleksibiliteten i energibruken, blant annet gjennom konvertering til vannbåren varme, smart styring og andre energieffektiviseringstiltak. Enova tilbyr også investeringsstøtte til fjernvarme og varmesentraler.

Fjernvarme bidrar med fleksibilitet i energisystemet. Fjernvarme kan erstatte kraftforbruk, og virke positivt på effektbalansen vinterstid. I tillegg kan fjernvarme bruke strøm når kraftprisen er lav og andre energibærere når kraftprisen er høy. Flere fjernvarmeselskap har meldt om en krevende økonomisk situasjon, og regjeringen varslet i statsbudsjettet for 2026 at vi skal vurdere om det er behov for tiltak for å opprettholde samfunnsøkonomisk lønnsom fjernvarmeproduksjon. Energidepartementet vurderer nå behovet for tiltak på kort og lang sikt, i samarbeid med andre departementer.

Statnett styrer frekvensen på strømløse ved bruk av markeder (balansemarkeder), i tråd med forskrift om systemansvar. Statnett arbeider nå med å legge bedre til rette for at også små sluttbrukere som har mulighet til å justere forbruket i kortere perioder, og innehavere av batterier, kan selge denne ressursen i balansemarkedet og få en inntekt. Batterier, vannbåren oppvarming, elbillading er typiske eksempler på små fleksible ressurser som ligger langt nede i nettet, men som kan aggregeres opp til bud.

Flere piloter blir finansiert med statlige bidrag for å utnytte fleksibiliteten, først og fremst gjennom Enova og nettselskapenes ramme for forskning og utvikling. Euroflex er det største pågående pilotprosjektet. Det kreves ofte omfattende informasjonsutveksling, digitale løsninger og kjøreregler for å utnytte fleksibilitet i større grad, og mange aktører er involvert. I Euroflex søker nettselskaper, Statnett og aggregatorer å løse noen av utfordringene knyttet til å få frem fleksibilitet hos sluttbrukere, innehavere av batterier og produsenter. I piloten er det blant annet etablert lokale markedsplasser for å løse utfordringer i lokale nett.

I et annet pilotprosjekt har flere nettselskap ansatt energikoordinatorer som kan oversette kunnskap mellom ulike fagmiljøer; herunder nettkunder, kommuner og nettselskapenes planleggingsavdelinger og driftsavdelinger. For eksempel kan eksisterende og nye kunder få bedre innsikt i hva som er tilstrekkelig nettkapasitet, og hvilke muligheter som finnes for å begrense kapasitetsbehovet. Kommunen kan få innsikt i hvilke tiltak som kan begrense effektuttaket og som kan legges inn i planarbeidet.

Departementet har satt ut et konsulentoppdrag der det blir satt søkelys på hvor mye store sluttbrukere kan spare og tjene på å utnytte sine eksisterende fleksible ressurser. De kan spare penger ved å tilpasse seg effektledde i nettleien og svingende spotpriser, og de kan tjene ved å selge fleksibilitet i Statnetts markeder og eventuelle lokale fleksibilitetsmarkeder. I piloten er det satt fokus på sjiktet mellom husholdningskunder og kraftkrevende industri. Stadig bedre styringssystemer legger godt til rette for å utnytte små fleksible ressurser i kraftsystemet.

Flere produsenter søker om effektoppgraderinger i vannkraften. Dette gjør det mulig å få mer effekt ut av vannkraften i periodene mer høy etterspørsel.

Der er også en økt interesse for å utnytte batterier blant produsenter av uregulerbar kraft (hybridisering) slik at de i større grad kan tilpasses variasjoner i spotprisen og delta i balansemarkedene. NVE har gitt konsesjon til flere solkraftverk med batteri, og RME gav nylig fritak for separat måling for batteri og produksjon fra Måkaknuten vindkraftverk. På bakgrunn av at det er et stadig større innslag av batterier i kraftsystemet, er det behov for mer informasjon om hvordan batterianlegg skal og bør behandles. Departementet sendte 12. februar 2026 et oppdrag til NVE om å vurdere behandling av batterianlegg, med frist 1. oktober 2026.

Mye forskningsaktivitet på energiområdet er rettet mot energiomstilling, herunder utnyttelse av fleksible ressurser. I forskningssentret NTRANS undersøkes hvordan energisystemet kan tilpasses for å møte utfordringene knyttet til økt innslag av fornybar energi og avkarbonisering av samfunnets sektorer. InterPlay fokuserer på integrerte energisystemer og har blant annet ambisjon om å utvikle analysemodeller og metoder for «near-real-time» drift av nettet, inkludert aktiv bruk av fleksibilitet. SecurEL er rettet mot effektiv nettutnyttelse og stiller blant annet spørsmål om hvordan fleksibilitet, digitalisering og interaksjon mellom TSO og DSOs nett kan bidra til forsyningsikkerhet. Det pågår også teknologiforskning innenfor blant annet sol, vind, hydrogen og batteri. Sensorikk tas nå i bruk i nettet, etter en lengre utviklingsperiode. Sensorikk kan øke mulighetene for bedre nettutnyttelse i betydelig grad.

Slik det framgår over er det mye fleksibilitet i energisystemet som kan bidra til å redusere belastningen på strømmettet i perioder med høy etterspørsel, og det pågår mange aktiviteter for å styrke fleksibiliteten. Også i forskrift om forbud mot bruk av fossile brensler er det muligheter for å søke om unntak dersom hensynet til forsyningsikkerhet tilsier det. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til de pågående prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

12. Stortinget ber regjeringen innføre en ordning med reservasjonsleie i nettkøen, slik at nettkapasitet i større grad tildeles aktører med reelle og modne prosjekter, og for å motvirke køposisjonering og unødig binding av kapasitet.

Regjeringen er opptatt at kapasitet ikke skal reserveres til urealistiske prosjekter, som kan utgjøre en barriere for mer realistiske prosjekter. Som varslet i *Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet*, har Energidepartementet forskriftsfestet krav om at nettselskapene skal vurdere om prosjekter er tilstrekkelig modne, før de får reservere nettkapasitet eller en plass i kapasitetskø. Etter forskriften skal prosjekter uten nødvendig fremdrift miste sin reservasjon, slik at kapasiteten kan frigjøres til mer modne prosjekter.

I handlingsplanen fremkommer det også at *«regjeringen vil vurdere ytterligere virkemidler, blant annet endringer i anleggsbidragsreglene, innføring av reservasjonsgebyr og andre prissignaler som kan bidra til å sikre god allokering av tilgjengelig nettkapasitet. Det skal*

særlig vurderes tiltak for å unngå at kapasitet som ikke utnyttes hindrer andre etableringer som har behov for nettilknytning eller økt effektuttak».

I tråd med dette, vurderte departementet endringer i tariffregelverket, og ga i november 2024, RME i oppdrag å utrede justeringer i anleggsbidragsregelverket for regional- og transmisjonsnettet og innføring av en ordning der aktører som forespør tilknytning selv dekker nettselskapenes kostnader i tilknytningsprosessen. En eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen vil gi et tidlig prissignal for de som ber om tilknytning. RME leverte sine anbefalinger i oktober 2025. Departementet gjennomgår nå RMEs rapport.

I diskusjonen om innføring av et eventuelt reservasjonsgebyr, mener jeg det må skilles mellom kunder som reserverer kapasitet i nett som allerede er bygget, og kunder som reserverer kapasitet i såkalt planlagt nett, det vil si kunder som er avhengig av at det gjennomføres nettinvesteringer før tilknytningen kan gjennomføres. Etter min vurdering vil det være urimelig å kreve et reservasjonsgebyr i tilfeller hvor kunden venter på nett. Et eventuelt reservasjonsgebyr bør begrenses til tilfeller hvor nettet i praksis venter på kunden.

En kunde som har reservert kapasitet i etablert nett, beslaglegger kapasitet som alternativt kunne vært tatt i bruk av noen andre. Dersom det skal utformes et reservasjonsgebyr for slike kunder, vil det være naturlig å se hen til den ordinære tariffen og effektleddet som tilknyttede kunder betaler. Dette kan tilsa et reservasjonsgebyr som blir uforholdsmessig høyt gitt at et prosjekt som ennå ikke er tilknyttet i mange tilfeller heller ikke skaper inntekter. Med et slikt gebyr risikerer man at lønnsomme prosjekter ikke gjennomføres. Motsatt vil et reservasjonsgebyr som settes for lavt være lite egnet til å fortrenge ulønnsomme prosjekter. Med et slikt gebyr vil det trolig også være vanskeligere å ta fra kunder som har betalt et reservasjonsgebyr kapasitet, selv om nettselskapet vurderer prosjektet som umodent. En utfordring med reservasjonsgebyr er derfor at det vil være krevende å finne riktig nivå på gebyret. Hva som er et for høyt eller for lavt nivå, vil kunne variere mellom ulike kundegrupper.

Forskriftendringer om modenheitskriterier ble fastsatt med virkning fra 1.1.2025, og har kun fått virke i litt over ett år. Fortsatt arbeider nettselskapene med å utvikle og forbedre praktiseringen av dette regelverket. Innføring av et reservasjonsgebyr vil etter min vurdering svekke modenheitsregimet. Det vil være svært utfordrende å sette gebyret på et nivå som gjør at det kan fungere som et treffsikkert prissignal som verken fortrenger lønnsomme prosjekter eller gjør det vanskeligere å få umodne prosjekter ut av køen. Etter mitt syn er det derfor fornuftig at modenheitsregimet nå får virke, sammen med en eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen. Dersom det viser seg at dette ikke fungerer etter hensikten, kan det være aktuelt å utrede et reservasjonsgebyr for kunder som har reservert kapasitet i etablert nett.

Slik det framgår over, er modenheitsregimet allerede et bedre og mer treffsikkert virkemiddel enn reservasjonsgebyr. Forslaget tilfører etter mitt syn ikke ytterligere verdi. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

13. Stortinget ber regjeringen vurdere å benytte reservasjonsretten dersom EU innfører en avgift på flaskehalsinntektene på strømmettet hvor Norge kommer dårlig ut.

Overordnet er det positivt at EU bidrar til å bygge ut og sikre energiinfrastrukturen i Europa. Det er alle tjent med, også Norge. Regjeringen er likevel kritisk til flere forslag i den såkalte «nettpakken», inkludert forslaget om at 25 prosent av flaskehalsinntektene skal benyttes til å finansiere felles EU-prosjekter.

Det er viktig å understreke at dette er et forslag fra Kommisjonen, og at det endelige vedtaket kan se ganske annerledes ut. Dette skal nå diskuteres både i Europaparlamentet og Rådet. Jeg registrerer at det er flere stemmer i andre land som ikke ønsker denne endringen. Først når behandlingen i EU er ferdig vil vi på norsk side vurdere om dette er regelverk vi er forpliktet til å ta inn, og hvilke tilpasninger som eventuelt kan være aktuelle. Det er altså en lang vei mellom forslag og eventuell innlemmelse i EØS. Det er med andre ord prematurt å snakke om reservasjonsretten. Både regjeringen og andre norske aktører må nå fokusere på å påvirke regelverket i tråd med norske interesser. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

14. Stortinget ber regjeringen forenkle regelverket for områdekonsesjon, slik at nettselskapene gis økt handlingsrom til å gjennomføre tiltak innenfor konsesjonen, herunder mindre justeringer, nettforsterkninger og kapasitetsøkende tiltak som i dag krever behandling hos NVE.

En områdekonsesjon gir et nettselskap, innenfor et gitt geografisk område, generell tillatelse etter energiloven til å bygge, eie og drive fordelingsanlegg med spenning opp til og med 22 kV, jf. energiloven § 3-2 og energilovforskriften § 3-3 første ledd. Områdekonsesjonen kan i dag også omfatte kablede anlegg og utvidelser i bestående transformator- og koblingsstasjoner med nominell spenning opp til og med 132 kV, i områder med et betydelig bymessig preg, jf. energilovforskriften § 3-3 annet ledd. Når et nettselskap bygger et nettanlegg i medhold av områdekonsesjon, trenger ikke disse tiltakene individuell konsesjonsbehandling hos NVE. Det er dette som er hensikten med dagens områdekonsesjonsordning. Dagens områdekonsesjonsregelverk gir nettselskapene det handlingsrommet som forslaget etterlyser på distribusjonsnettsnivå.

Jeg viser også til at det nylig ble innført en plikt for områdekonsesjonærene til å på forespørsel bygge nødvendig nettanlegg helt fram til nye produksjonsanlegg som kan tilknyttes nett opp til og med 22 kV, i medhold av områdekonsesjonen. Dette medfører at de aktuelle kraftprodusentene ikke behøver å søke om en egen konsesjon for nettilknytningen. Ordningen har også blitt kalt «områdekonsesjonærens henteplikt», og er antatt å særlig forenkle nettilknytningsprosessen for småkraftverk og solkraftanlegg. Lov- og forskriftsendringene trådte i kraft 1. januar 2026.

I motsetning til nettanlegg bygd i medhold av en anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1, er nettanlegg bygd i medhold av områdekonsesjon etter energiloven § 3-2 ikke unntatt plandelen av plan- og bygningsloven, jf. plan- og bygningsloven § 1-3 annet ledd. Dette betyr at nettanlegg bygd i medhold av områdekonsesjon blant annet er reguleringspliktig, og

krever kommunal avklaring etter plan- og bygningsloven før det kan bygges. Dette er ikke på grunn av regelverket for områdekonsesjon, men følger av plan- og bygningsloven.

Begrunnelsen for unntaket fremgår av Ot.prp. nr. 32 (2007-2008) punkt 3.6.2 på s. 40 under omtalen av «*Kraftledninger i sentral- og regionalnettet*»:

«Særlig i forhold til kraftledninger i sentral- og regionalnettet, som ofte berører svært mange kommuner og i enkelte tilfeller flere fylker arealmessig, har det vist seg vanskelig å få til omforente løsninger. Det er et stort behov for forsterkninger i dette nettet de kommende årene. Det foreslås derfor at sentral- og regionalnettsanlegg unntas fra planbestemmelsene i plan- og bygningsloven, jf. bestemmelsen i § 1-3.

Alle typer nettanlegg som ikke omfattes av, eller bygges i medhold av energiloven § 3-2 om områdekonsesjon, omfattes av unntaket. At loven ikke gjelder, innebærer for det første at slike tiltak kan bygges og drives uavhengig av hvordan arealbruken som berøres av anleggene er fastsatt i rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven. Unntaket innebærer videre at det heller ikke kan fastsettes planbestemmelser for slike anlegg.

Det vil dermed ikke være rettslig grunnlag for å iverksette prosess etter plan- og bygningsloven for å behandle spørsmål om dispensasjon fra areal delen i kommuneplanen, reguleringsplan (og reguleringsbestemmelser), eller for å gi dispensasjon fra plankrav for slike anlegg. Det vil heller ikke være rettslig grunnlag for ny plan eller planendringer, eller å fremme privat reguleringsplanforslag for arealer som omfattes av konsesjonsvedtaket for slike anlegg. Tiltaket kan gjennomføres uavhengig av eventuelle regionale planbestemmelser.»

Om dette uttalte en samlet komite, herunder medlemmene fra Fremskrittspartiet, følgende i Innst. O. nr. 57 (2007-2008):

«Komiteen ser betydningen av at viktige nasjonale oppgaver og ansvarsforhold som fremkommer gjennom anlegg for overføring og fordeling av elektrisk energi med høy spenning og som er underlagt konsesjon, unntas fra bestemmelsene i denne lov, med unntak av kapittel 2 i proposisjonen, som om handler krav om kartgrunnlag m.m., samt kapittel 14 som omhandler konsekvensutredninger for tiltak og planer etter annet lovverk. Likeledes at rørledninger i sjø for transport av petroleum fortsatt skal være unntatt bestemmelsene i denne lov.

Komiteen vil med unntaket etter denne bestemmelse understreke betydningen av at de berørte parter blir involvert i beslutningsprosessen på en god måte, og vil understreke at all annen planlegging skal skje etter denne lov.»

Unntaket hviler blant annet på at sakene undergis en grundig og forsvarlig saksbehandling etter energiloven av det enkelte anlegg, jf. også svarene på forslag 6 og 7 ovenfor. En tilsvarende begrunnelse for unntak kan ikke gis for saker som ikke undergis behandling etter

§ 3-1. Det er ikke gitt at økt bygging av andre anlegg enn de som allerede i dag kan bygges i medhold av områdekonsesjon som redegjort for ovenfor framfor anleggskonsesjon vil føre til raskere bygging av nett. Snarere tilsier de erfaringene konsesjonsmyndighetene gjennom mange år har med bygging av anlegg etter någjeldende regler om områdekonsesjon det motsatte.

Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

Med hilsen

Terje Aasland

**DET KONGELIGE
ENERGIDEPARTEMENT**

Statsråden

Stortinget
Karl Johans gate 22
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

25/2521-

23. mars 2026

**Statsrådets vurdering av Dokument 8:156 S (2025-2026) -
Representantforslag om raskere utbygging og bedre utnyttelse av
kraftnettet**

Jeg viser til brev av 12. mars 2026 fra energi- og miljøkomitéen der det bes om vurdering av representantforslag fra stortingsrepresentantene Aleksander Stokkebø, Kari Sofie Bjørnsen, Amalie Gunnufsen, Erlend Svardal Bøe, Haagen Poppe og Ove Trellevik om raskere utbygging og bedre utnyttelse av kraftnettet. Representantene fremmer følgende forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen innføre tiltak for å halvere konsesjonsbehandlingen for nett, herunder gi tydeligere styringssignaler, tidligere og bedre forankring og forutsigbare og tidsstyrte prosesser med frister og å ta i bruk digitalisering, forenkle saksbehandlingen og innføre hurtigspor og parallellbehandling i saksbehandlingen, og komme tilbake til Stortinget innen statsbudsjettet for 2027.*

Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å forenkle og effektivisere konsesjonsbehandlingen av nettanlegg. Som del av oppfølgingen av NOU 2022:6 Nett i tide – om utviklingen av strømmettet, la regjeringen i april 2023 fram en handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet. Tiltakene i handlingsplanen er i hovedsak fulgt opp, og det er i etterkant også iverksatt ytterligere tiltak.

Det er bevilget betydelige midler til økt saksbehandlingskapasitet i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og til digitalisering av konsesjonsprosessene. I tildelingsbrevet til NVE for 2026, er NVE bedt om å styrke saksbehandlingskapasiteten og søke mest mulig effektive konsesjons- og detaljplanprosesser innenfor gjeldende føringer, inkludert tilsyn med energianlegg i byggefase, samt å gi departementet råd om tiltak som kan forenkle konsesjonsprosessene og redusere ledetidene for nett- og produksjonsanlegg.

Det er etablert hurtigspor for rask behandling av godt forberedte og lite konfliktfylte søknader om nett, meldepliktgrensen for 132 kV-ledninger i regionalnettet er økt fra 15 til 50 km, og det er innført såkalt henteplikt som gir områdekonsesjonærer plikt til å bygge nettanlegg på opptil 22 kV helt fram til produksjonsanlegg, slik at dette skjer i medhold av områdekonsesjon og ikke trenger egen konsesjonsbehandling. Disse tiltakene bidrar til raskere behandling av mindre nettanlegg og frigjør samtidig ressurser i NVE til å behandle store nettanlegg.

Vi har avviklet kravene om ekstern kvalitetssikring av konseptvalgutredninger for nye, store kraftledninger og flyttet vedtaksmyndigheten for disse anleggene fra Kongen i statsråd til NVE. Delegeringen av vedtaksmyndighet til NVE innebærer at Energidepartementet blir klageinstans for vedtak fattet av NVE. Som klageinstans kan Energidepartementet konsentrere sine vurderinger om klagegrunnene, fremfor hele sakskomplekset. Dermed kan graden av «dobbelbehandlingen» i direktorat og departement reduseres. Så langt er ingen nye, store kraftledninger behandlet etter det nye regimet, men det ventes flere søknader om store kraftledningsanlegg i tiden fremover.

NVE har oppdatert veiledere for meldinger, søknader og detaljplaner for nettanlegg, og innført rutiner for tidlig kvalitetssikring av meldinger og søknader. Tiltakene reduserer behovet for tidkrevende spørsmålsavklaringer og tilleggsutredninger senere i konsesjonsprosessen. I tillegg er det lagt til rette for mer parallell behandling av konsesjonssøknad og detaljplan i saker der det er egnet.

Forslaget tar til orde for «å halvere konsesjonsbehandlingen». Jeg vil vise til at bransjen har tatt til orde for å halvere den såkalte «ledetiden». Konsesjonsbehandlingen utgjør en begrenset del av den samlede tidsbruken fra et behov om nett blir meldt inn til nettselskapet til anlegget er idriftsatt. Den samlede tiden konsesjonssaker ligger hos myndighetene inkluderer også tiden søker bruker på å svare ut spørsmål og gjennomføre utredninger.

Jeg har regelmessig dialog med nettbransjen, og erfarer at det jobbes godt med tiltak bransjen selv kan gjennomføre for å bidra til raskere prosesser. Det er i tillegg viktig med god samhandling mellom NVE og nettselskapene, og derfor bra at NVE og nettselskapene er i gang med å ta i bruk felles framdriftsplaner i større kraftledningssaker. Digitalisering gjør kommunikasjonen mellom NVE og nettselskapene vesentlig enklere.

Flere av tiltakene regjeringen har iverksatt trenger tid til å virke før de fulle gevinstene kan tas ut. Allerede nå er det tegn på at tiltakene virker. I 2025 mottok NVE rekordmange saker om nett, og fattet flere avgjørelser enn noen gang. Av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble godt over halvparten behandlet i hurtigspor. Selv om dette er positivt, betyr det ikke at jobben er gjort. Regjeringen vil fortsatt søke etter nye tiltak som kan forenkle og effektivisere konsesjonsprosessene. Jeg er imidlertid opptatt av at tiltak som gjennomføres er treffsikre og at ulike virkemidler virker godt sammen, slik at vi oppnår målet om at nett etableres raskere og på en effektiv måte. Jeg vil også påpeke at ressursene energimyndighetene bruker på å utrede nye tiltak, i stor grad er de samme ressursene som brukes på konsesjonsbehandling og andre oppgaver som er viktige for framdriften i

konsesjonsprosessene. For at arbeidet med å utrede nye tiltak ikke skal gå utover framdrift, er det viktig at vi prioriterer hvilke tiltak som skal utredes først, blant annet basert på forventninger om treffsikkerhet og samvirkning med andre tiltak.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak for å redusere tiden det tar å behandle nettsaker, og dette er et kontinuerlig arbeid. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar forslaget.

- 2. Stortinget ber regjeringen evaluere dagens modell for tilknytning og modenhetskriterier og utrede et mulig nasjonalt konsesjonssystem for større kraftforbruk, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Tilknytningsplikten gir stabile og gode rammevilkår for tilknytning, og bidrar til å gjøre Norge til et attraktivt land for næring og industrivirksomhet. Energiloven legger ikke opp til at energimyndighetene gjennom konsesjoner eller på annen måte fordeler tilgang til kraftmarkedet mellom ulike aktører. De siste 7–8 årene har nettselskapene opplevd stor pågang fra aktører som har planer om etablering av nytt uttak, samt fra etablerte aktører som har planer om økt uttak. Som et svar på den vedvarende økte etterspørselen har regjeringen gjennomført flere justeringer av tilknytningsregelverket, men uten å forkaste grunnprinsippet om at nettselskapene skal gi tilgang til kraftmarkedet til alle uttakskunder som ber om det, på ikke-diskriminerende og objektive vilkår. Det er grunn til å følge utviklingen av det innmeldte forbruket nøye.

Modenhetskriteriene trådte i kraft 1. januar 2025 og pålegger nettselskapene å vurdere om et prosjekt er tilstrekkelig modent før det får reservere kapasitet i nettet. Prosjektet må også vise tilstrekkelig framdrift for å få beholde reservasjonen. Regelverket gir nettselskapene vesentlig grad av frihet til å utforme kriteriene, og nettselskapene jobber fortsatt med å forbedre praktiseringen av regelverket. Jeg mener det er for tidlig å evaluere regelverket nå, men etter mitt syn har modenhetskravene allerede bidratt til at urealistiske prosjekter i mindre grad utgjør en barriere for realistiske prosjekter.

Slik det framgår over, er det allerede gjennomført viktige tiltak for å håndtere den økte etterspørselen etter nettilknytning, og arbeidet med å videreutvikle og praktisere modenhetskriteriene pågår. Jeg kan ikke se at det foreslåtte tiltaket tilfører noe vesentlig til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 3. Stortinget ber regjeringen forenkle saksbehandlingen og utrede fritak fra konsesjonsplikt der kraftlinjene som oppgraderes eller fornyes, bygges ut i samme trasé eller samme avgrensede område, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Grensen for konsesjonsplikt for nettanlegg følger av energilovforskriften § 3-1, jf. energiloven § 3-1.

Alle kraftledninger uansett størrelse som kan ha vesentlige negative virkninger for miljø eller andre interesser må følge regelverket om konsekvensutredninger fastsatt i medhold av plan- og bygningsloven, og er ikke fritatt fra dette regelverket. Større tiltak er meldepliktige og må ha forutgående prosess med melding og fastsetting av KU-program, mens andre tiltak kan gå rett på søknad om konsesjon. For tiltak som ikke krever melding, er det konsesjonsbehandlingen etter energiloven som sikrer at kravene til vurdering av tiltakets konsekvenser blir overholdt. Eventuell forenklet behandling etter energiloven krever forenkling i alt lovverk som er koordinert inn i konsesjonsprosessen dersom det skal oppnås reelle forenklinger og effektivisering av prosessen. Handlingsrommet for justering av prosessene hva gjelder konsekvensutredninger har også sine begrensninger, da KU-reglene gjennomfører EU-direktiver.

Konsesjonsbehandlingen er tilpasset omfanget av konkrete saker. Også kravene til konsekvensutredninger, tilpasses omfanget av saken og de antatte virkningene innenfor handlingsrommet til reglene om konsekvensutredninger som omtalt ovenfor. NVE har i dag et hurtigspor for konsesjonsbehandling av nettanlegg som innebærer rask behandling av godt forberedte søknader om tiltak som medfører små virkninger for allmenne og private interesser. Dette hurtigsporet har blitt etablert under dagens regelverk. Godt over halvparten av de om lag 410 sakene om nett som NVE behandlet i 2025, ble behandlet i hurtigspor.

Jeg forstår forslaget slik at det primært retter seg mot effektivisering for ombygging eller utvidelse av bestående anlegg. Slike anlegg vil normalt allerede ha en eksisterende konsesjon. Om endringer i eksisterende anlegg vil kreve ny konsesjonssøknad avhenger av hva slags endring det er snakk om, og man må skille mellom det som omtales som temperaturoppgradering og spenningsoppgraderinger. Temperaturoppgradering av eksisterende ledninger utløser normalt i seg selv ikke krav om ny konsesjon. Slik oppgradering kan i noen tilfeller innebære nye arealinngrep, som NVEs miljøtilsyn gir tillatelse til etter søknad og detaljplan. Spenningsoppgraderinger, dvs. å bygge om en ledning fra f.eks. 300 til 420 kV eller fra 66 kV til 132 kV, skjer i all hovedsak ved at det bygges en ny ledning ved siden av den gamle, som så rives. Konsekvensene av slike ombygginger kan i noen tilfeller være betydelige, for eksempel der hvor eksisterende ledning går gjennom eller tett på boligområder eller gjennom sårbar natur, som kan kreve at alternative traseer vurderes.

De senere årene har det også blitt mer fleksibilitet i anleggskonsesjoner til transformator- og koblingsstasjoner. Konsesjonene holder seg nå i større grad til ytre arealbruksgrenser, bygningers fotavtrykk og øvre spenningsnivå, men ikke nødvendigvis til spesifiserte elektriske komponenter. Dette medfører blant annet at nettselskapene i større grad kan bygge eller endre anlegg inne på stasjonsområdet uten å søke om konsesjon, og dette frigjør ressurser i NVE. Dette er tiltak som har blitt gjennomført i medhold av dagens regelverk.

Med bakgrunn i ovennevnte anbefaler jeg at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

4. *Stortinget ber regjeringen utrede det forventede investeringsbehovet i nettinfrastruktur frem mot 2035 og 2040, hva det betyr for nettleien, og hvordan det skal håndteres, samt utrede justeringer av inntektsrammemodellen slik at den legger til rette for økte investeringer, raskere utbygging og et tydelig incentiv til forskuddsvis utbygging i egnede områder, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Innteksreguleringen er sentral for hvordan nettselskapene drifter og utvikler nettet, og spiller derfor en viktig rolle for å sikre en effektiv og samfunnsøkonomisk rasjonell drift, utvikling og utnyttelse av nettet. Dette er avgjørende, i en tid hvor det er stort behov for raskere nettutbygging og økt kapasitet.

Strømnettet finansieres i sin helhet av kundene gjennom nettleien, og reguleringen skal balansere behovet for kostnadseffektive løsninger med behovet for et nett som møter samfunnets behov for netjtjenester.

I den forbindelse vil jeg også peke på betydningen av å skille mellom *planlegging* og *gjennomføring*. Det er i gjennomføringen at store kostnader påføres samfunnet i form av investeringskostnader og areal- og miljøinngrep. I mange tilfeller kan det være fornuftig å planlegge og videreutvikle et prosjekt som ikke nødvendigvis er lønnsomt i forventning, men som kan vise seg å bli lønnsomt dersom for eksempel forbruk eller produksjon materialiserer seg. Dagens regelverk er ikke til hinder for at nettselskapene planlegger for usikkert forbruk og produksjon, heller ikke at de konsesjonssøker tiltak basert på dette. Netthandlingsplanen oppfordrer nettselskapene til å planlegge i forkant når det er hensiktsmessig. Konsesjonsmyndighetene kan også gi betingede konsesjoner. Betingede konsesjoner legger til rette for at det kan gå raskt å etablere nettanlegg når det er behov, samtidig som det legger til rette for at vi unngår feilinvesteringer.

Reguleringsmyndigheten for energi (RME) har ansvar for innteksreguleringen av nettselskapene. RME er en uavhengig reguleringsmyndighet og har et selvstendig mandat for å fastsette innteksreguleringen. Som uavhengig reguleringsmyndighet kan RME ikke instrueres av politiske myndigheter. Dette er en del av det regulatoriske rammeverket som sikrer at beslutninger om inntektsrammer blir tatt på et faglig og uavhengig grunnlag.

Investeringer i nettet vil, slik reguleringen er utformet, over tid gjenspeiles i nettleien. Inntektsrammemodellen er utformet for å sikre kostnadsdekning og en rimelig avkastning på nettinvesteringer, samtidig som kostnader holdes nede gjennom incentiver til effektivitet.

Det er et økende behov for nettkapasitet i årene fremover. Et slikt behov vil kreve omfattende nettinvesteringer, og kostnadene ved disse vil gradvis komme til uttrykk i nettleien. For å sikre at kundene ikke belastes mer enn nødvendig, er det viktig at innteksreguleringen bidrar til effektiv drift, utnyttelse og utvikling av nettet, samtidig som den gir nettselskapene tilstrekkelige insentiver til å bygge ut kapasitet der det trengs.

I forbindelse med det økende behovet for nettkapasitet er det relevant at RME har innført en ordning med kostnadsdekning for tidlige nettutredninger. Ordningen reduserer nettselskapenes risiko ved å starte utredning tidlig, og kan bidra til at tiltak kan komme på plass raskere.

Jeg har tett kontakt med både RME og bransjen for å sikre at vi drar i samme retning for å møte behovene samfunnet står overfor, både nå og i fremtiden. Jeg er glad for å se at RME kontinuerlig utvikler reguleringen for å møte samfunnets behov for nett, blant annet gjennom fokus på effektiv drift, bedre utnyttelse av nettet og investering i nettkapasitet. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 5. Stortinget ber regjeringen påse at nettselskapene jobber raskere med digitalisering og bruk av sensorikk, og lage retningslinjer for når man i perioder kan drifte nettet med noe mindre marginer, slik at man kan øke kapasiteten og utnytte eksisterende infrastruktur bedre, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Dagens innteksregulering av nettselskapene inneholder insentiver for bruk av ny teknologi og innovative løsninger. Siden inntektsrammen dels er avhengig av egne kostnader og dels er avhengig av hvor effektiv man er sammenlignet med andre nettselskap, motiveres nettselskapene til å velge teknologiske løsninger som gir effektivitetsgevinster. Ved at ny teknologi bidrar til å utnytte nettet bedre og redusere samlede kostnader, oppnår selskapene økt avkastning og får dermed dekning for tiltakene gjennom den effektivitetsgevinsten den nye teknologien gir. For å redusere den økonomiske risikoen ved uttesting av helt nye løsninger, har RME i tillegg etablert en egen finansieringsordning for forskning og utvikling (FoU). Denne ordningen gir full kostnadsdekning for godkjente pilot- og demonstrasjonsprosjekter, noe som sikrer at selskapene kan utforske teknologi som fremmer en mer effektiv utnyttelse av nettet uten at risikoen belaster dem økonomisk. RME har videre etablert en lignende ordning for finansiering av selskapet Elbits, som eies av flere nettselskaper, og skal gi varig og styrket kapasitet til bransjesamarbeidet på digital samhandling.

Jeg er opptatt av at nettet utnyttes effektivt. Nettselskapenes vurderinger av hvor mye det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte nettet har stor betydning for aktører som ønsker å tilknytte seg. Samtidig er det viktig å være klar over at kraftsystemet er både sammensatt og dynamisk. Vurderinger av hva som er driftsmessig forsvarlig er tekniske og komplekse vurderinger. Nettselskapene må sørge for at de har kontroll i driften av nettet og at forsyningssikkerheten kan ivaretas. Spørsmålet om hvor mye det er plass til i nettet er også et spørsmål om hvor mye risiko nettselskapet aksepterer. Det er derfor viktig at nettselskapene har et bevisst forhold til risiko som en kombinasjon av sannsynlighet og konsekvens.

Etter min vurdering må ansvaret for å vurdere hvor mye det er driftsmessig forsvarlig å tilknytte nettet ligge hos nettselskapene som kjenner nettet best og besitter den nødvendige

kompetansen. Vurderingene må imidlertid bygge på objektive og ikke- diskriminerende prinsipper som det er åpenhet rundt. Høsten 2025 forskriftsfestet derfor Energidepartementet krav som skal sørge for økt åpenhet rundt nettselskapenes driftsmessig forsvarlighetsvurderinger. Fra 1. januar 2026 plikter nettselskapene å tilgjengeliggjøre sine prinsipper for å vurdere om en tilknytning eller kapasitetsøkning er driftsmessig forsvarlig, og å gi de som forespør tilknytning innsyn i vurdering av egen sak. I netthandlingslanen har jeg også oppfordret nettselskapene til å samordne seg og enes om prinsippene som legges til grunn for disse vurderingene.

Slik det framgår over, inneholder dagens regulering allerede sterke insentiver for teknologisk utvikling, effektiv drift og økt åpenhet i nettselskapenes vurderinger. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe som ytterligere styrker disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 6. Stortinget ber regjeringen legge til rette for økt forbruksfleksibilitet og mer lokal balansering f.eks. gjennom videre utvikling og tilgjengeliggjøring av fleksibilitetsmarkeder samt i større grad ta i bruk tilknytning på vilkår og vurdere tiltak som setter en pris på retten til å ta ut en gitt nettkapasitet, f.eks. en køavgift for ubenyttet reservert kapasitet, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Det pågår flere prosesser som kan lede til økt forbrukerfleksibilitet.

I byggteknisk forskrift stilles det krav om at større bygninger (over 1 000 m² BRA) skal ha et energifleksibelt varmesystem, som i praksis betyr tilrettelegging for vannbåren varme. Systemet må dekke minimum 60 % av normert netto varmebehov, og varmeanlegget må være lavtemperert. I småhus er det krav om installasjon av skorstein, noe som åpner for alternative oppvarmingsløsninger ved behov.

Enova bidrar til å styrke fleksibiliteten i energisystemet gjennom flere støtteordninger. For næringslivet finnes det ordninger som fremmer energifleksible løsninger og tiltak som kan redusere effektbelastning. I tillegg tilbys støtteordninger til husholdninger som bidrar til å øke fleksibiliteten i energibruken, blant annet gjennom konvertering til vannbåren varme, smart styring og andre energieffektiviseringstiltak. Enova tilbyr også investeringsstøtte til fjernvarme og varmesentraler.

Fjernvarme bidrar med fleksibilitet i energisystemet. Fjernvarme kan erstatte kraftforbruk, og virke positivt på effektbalansen vinterstid. I tillegg kan fjernvarme bruke strøm når kraftprisen er lav og andre energibærere når kraftprisen er høy. Flere fjernvarmeselskap har meldt om en krevende økonomisk situasjon, og regjeringen varslet i statsbudsjettet for 2026 at vi skal vurdere om det er behov for tiltak for å opprettholde samfunnsøkonomisk lønnsom fjernvarmeproduksjon. Energidepartementet vurderer nå behovet for tiltak på kort og lang sikt, i samarbeid med andre departementer.

Statnett styrer frekvensen på strømleveransene ved bruk av markeder (balansemarkeder), i tråd med forskrift om systemansvar. Statnett arbeider nå med å legge bedre til rette for at også små sluttbrukere som har mulighet til å justere forbruket i kortere perioder, og innehavere av batterier, kan selge denne ressursen i balansemarkedet og få en inntekt. Batterier, vannbåren oppvarming, elbillading er typiske eksempler på små fleksible ressurser som ligger langt nede i nettet, men som kan aggregeres opp til bud.

Flere piloter blir finansiert med statlige bidrag for å utnytte fleksibiliteten, først og fremst gjennom Enova og nettselskapenes ramme for forskning og utvikling. Euroflex er det største pågående pilotprosjektet. Det kreves ofte omfattende informasjonsutveksling, digitale løsninger og kjøreregler for å utnytte fleksibilitet i større grad, og mange aktører er involvert. I Euroflex søker nettselskaper, Statnett og aggregatorer å løse noen av utfordringene knyttet til å få frem fleksibilitet hos sluttbrukere, innehavere av batterier og produsenter. I piloten er det blant annet etablert lokale markedsplasser for å løse utfordringer i lokale nett.

I et annet pilotprosjekt har flere nettselskap ansatt energikoordinatorer som kan oversette kunnskap mellom ulike fagmiljøer; herunder nettkunder, kommuner og nettselskapenes planleggingsavdelinger og driftsavdelinger. For eksempel kan eksisterende og nye kunder få bedre innsikt i hva som er tilstrekkelig nettkapasitet, og hvilke muligheter som finnes for å begrense kapasitetsbehovet. Kommunen kan få innsikt i hvilke tiltak som kan begrense effektuttaket og som kan legges inn i planarbeidet.

Departementet har satt ut et konsulentoppdrag der det blir satt søkelys på hvor mye store sluttbruker kan spare og tjene på å utnytte sine eksisterende fleksible ressurser. De kan spare penger ved å tilpasse seg effektledde i nettleien og svingende spotpriser, og de kan tjene ved å selge fleksibilitet i Statnetts markeder og eventuelle lokale fleksibilitetsmarkeder. I piloten er det satt fokus på sjiktet mellom husholdningskunder og kraftkrevende industri. Stadig bedre styringssystemer legger godt til rette for å utnytte små fleksible ressurser i kraftsystemet.

Mye forskningsaktivitet på energiområdet er rettet mot energiomstilling, herunder utnyttelse av fleksible ressurser. I forskningssentret NTRANS undersøkes hvordan energisystemet kan tilpasses for å møte utfordringene knyttet til økt innslag av fornybar energi og avkarbonisering av samfunnets sektorer. InterPlay fokuserer på integrerte energisystemer og har blant annet ambisjon om å utvikle analysemodeller og metoder for «near-real-time» drift av nettet, inkludert aktiv bruk av fleksibilitet. SecurEL er rettet mot effektiv nettutnyttelse og stiller blant annet spørsmål om hvordan fleksibilitet, digitalisering og interaksjon mellom TSO og DSOs nett kan bidra til forsyningsikkerhet. Det pågår også teknologiforskning innenfor blant annet sol, vind, hydrogen og batteri. Sensorikk tas nå i bruk i nettet, etter en lengre utviklingsperiode. Sensorikk kan øke mulighetene for bedre nettutnyttelse i betydelig grad.

Fra 2021 har det vært mulig å inngå avtaler om nettilknytning med permanente vilkår om utkobling eller begrensninger i forbruket til uttakskunder (tilknytning på vilkår). Slike avtaler er frivillige å inngå for både nettselskap og sluttbruker. Fra nettselskapets side er det viktig å

sørge for kontroll i driften av nettet. Dette har betydning både for hvor i nettet det er aktuelt å tilby tilknytning på vilkår, omfanget av slike avtaler som kan inngås, samt hvilke vilkår som kan tilbys. Vilkårene må utformes slik at tilknytningen kan gi akseptable virkninger, herunder fortsatt akseptabel leveringskvalitet til eksisterende kunder. Vilkårene i en konkret tilknytnings sak vil måtte utformes ut ifra de nettmessige forholdene som er relevante i tilknytningspunktet.

Omfattende bruk av tilknytning på vilkår bidrar til å komplisere nett- og systemdrift. Det er nettselskapene som kjenner sine nett best og som er ansvarlige for nettdriften. Jeg mener derfor at ordningen må forbli frivillig. Nettbransjen er godt i gang med operasjonalisering av tilknytning på vilkår, herunder utvikling av automatiske løsninger. Jeg forventer at tilknytninger på vilkår vil øke i omfang fremover.

Regjeringen har gjennomført flere forskriftsendringer med sikte på bedre utnyttelse av nettet og en mer effektiv tilknytningsprosess, herunder krav om modenheitsvurderinger. Energidepartementet har gitt RME i oppdrag å utrede justeringer i anleggsbidragsregelverket for regional- og transmisjonsnettet og innføring av en ordning der aktører som forespør tilknytning selv dekker nettselskapenes kostnader i tilknytningsprosessen. En eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen vil gi et tidlig prissignal for de som ber om tilknytning. RME leverte sine anbefalinger i oktober 2025. Departementet gjennomgår nå RMEs rapport.

Forskriftendringer om modenheitskriterier ble fastsatt med virkning fra 1.1.2025, og har kun fått virke i litt over et år. Fortsatt arbeider nettselskapene med å utvikle og forbedre praktiseringen av dette regelverket. Innføring av et reservasjonsgebyr vil etter min vurdering svekke modenheitsregimet. Etter mitt syn er det fornuftig at modenheitsregimet nå får virke, sammen med en eventuell betaling for kostnader i tilknytningsprosessen. Dersom det viser seg at dette ikke fungerer etter hensikten, kan det være aktuelt å utrede et reservasjonsgebyr for kunder som har reservert kapasitet i etablert nett.

Slik det framgår over pågår mange aktiviteter som legger til rette for økt forbrukerfleksibilitet, blant annet i balanseringen av markedet. Nettselskapene bruker også tilknytning på vilkår som virkemiddel, og regjeringen har gjort flere forskriftsendringer som bidrar til bedre nettutnyttelse. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til de pågående prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

- 7. Stortinget ber regjeringen utrede tiltak for å sikre et bedre organisert strømnett med færre nettselskap, med mål om at nettselskapene skal driftes mer effektivt, herunder øke kompetansen om digitalisering og fleksibel drift, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Antallet nettselskaper i Norge har gått ned de siste ti årene. I 2014 var det 144 nettselskaper, mens dette tallet i 2024 var redusert til 74. Nedgangen i antall nettselskaper skyldes først og fremst fusjoner mellom nettselskap. Ser man på små nettselskap med mindre enn 7000

abonnenter, er antallet redusert fra 61 selskaper i 2014 til 25 selskaper i 2024. Antallet større nettselskap med mer enn 30 000 abonnenter har i motsetning til de mindre nettselskapene holdt seg relativt stabilt med en nedgang fra 16 selskaper i 2014 til 14 selskaper i 2024.

På generell basis vil fusjoner mellom nettselskaper kunne medføre kostnadsgevinster, som en følge av synergier og stordriftsfordeler. Dette vil for eksempel kunne være reduksjon i antallet driftssentraler og kundesystemer, eller ved at man samler og dermed styrker fagmiljøer. Hvis disse effektene er store, vil det kunne være både bedriftsøkonomisk rasjonelt og samfunnsmessig rasjonelt å gjennomføre fusjoner mellom nettselskaper, og lavere kostnader for nettselskapene vil komme nettkundene til gode gjennom lavere nettleie. Det foregår jevnlig samtaler i bransjen om mulige konsolideringer, og slike prosesser drives av selskapene og eierne selv. Det vil være uheldig om staten går inn og forsøker å styre eller påvirke disse vurderingene.

Eventuelle fusjoner innebærer ikke nødvendigvis færre arbeidsplasser lokalt, fordi beredskap, feilretting og annet lokalt driftsarbeid uansett må finnes der nettet ligger. Vi ønsker robuste nettselskaper som drives så kostnadseffektivt som mulig. Det viktigste er derfor ikke hvor mange selskaper vi har, men at de er organisert slik at de kan løse oppgavene sine godt og effektivt.

Dagens inntektsregulering legger til rette for dette ved at det alltid skal lønne seg for nettselskapene å bli mer kostnadseffektive. Nettselskapene har dermed allerede et sterkt økonomisk insentiv til å investere i digitalisering, innovasjon og fleksible driftsløsninger i den grad dette bidrar til en mer effektiv utnyttelse av nettet.

Gjennom reguleringen kan nettselskapene øke sin avkastning dersom de lykkes med å legge om til en mer effektiv drift og utvikling. Dette gir selskapene en egeninteresse i å øke sin kompetanse på områder som kan redusere totalkostnadene, noe som i neste instans kommer kundene til gode gjennom lavere nettleie.

Vi ønsker robuste nettselskaper som utnytter dette handlingsrommet for å møte fremtidens utfordringer.

Slik det framgår over, ligger det allerede sterke insentiver i reguleringen for at nettselskapene skal drive kostnadseffektivt, utnytte stordriftsfordeler der det er rasjonelt og ta i bruk løsninger som styrker drift og robusthet. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe som ytterligere styrker disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

8. *Stortinget ber regjeringen legge til rette for frigjøring av nettkapasitet gjennom mer bruk av fjernvarme, herunder foreta en helhetlig gjennomgang av hvordan fjernvarmesektoren kan bidra mer i energisystemet, og hvordan bidraget kan reflekteres i deres finansieringsmodell, samt se dette i sammenheng med fleksibilitetsmarkeder og lokal balansering, og komme tilbake til Stortinget senest innen statsbudsjettet for 2027.*

Det er viktig å se strømnnett og fjernvarme i sammenheng i områder hvor det er bygget ut fjernvarme eller hvor det er planer om dette. Dette gjøres allerede av nettselskapene og av kommuner og fylkeskommuner. Det pågår også utredningsarbeid i regi av Energidepartementet hvor forholdet mellom strømnnett og fjernvarme sees i sammenheng.

Nettselskapene er ansvarlige for å bygge ut strømnettet i takt med behovsutviklingen, og har plikt til å tilknytte nytt og økt forbruk fra aktører som ønsker det, uten ugrunnet opphold. Effektprognoser er sentrale i nettselskapenes nettplanlegging, og prognosene skal ta høyde for sentrale utviklingstrekk som er viktige for nettbehovet, herunder fjernvarme.

Nettselskapene plikter også å involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med nettutredninger etter forskrift om energiutredninger. Tilsvarende følger det av de statlige planretningslinjene for klima og energi at kommunene har et ansvar for å innhente og ta i bruk oppdatert kunnskap i sin virksomhet, herunder informasjon fra nettkonsesjonærer og fjernvarmeaktører. Videre skal kommunene samarbeide med nettselskapene i deres utredningsprosesser, blant annet for å avdekke behov for utvidelser i kraftnettkapasitet og alternativer til dette. Fylkeskommunene og statsforvalterne har etter de samme planretningslinjene et ansvar for samarbeid på tvers av kommunegrenser og regioner om blant annet effektiv og fleksibel energibruk. Etter min vurdering er det derfor godt tilrettelagt for at aktørene som er ansvarlige for utviklingen av nettet og fjernvarme kan koordinere seg.

Jeg er opptatt av hvordan fjernvarme kan samspille med kraftforsyningen, og samtidig utnytte energiressurser som ellers ville gått til spille. Fjernvarme bidrar med fleksibilitet i energisystemet, kan erstatte kraftforbruk og redusere behovet for nettinvesteringer, og virke positivt på effektbalansen vinterstid. Flere fjernvarmeselskap har de siste årene meldt om en krevende økonomisk situasjon, og regjeringen varslet i statsbudsjettet for 2026 at vi skal vurdere om det er behov for tiltak for å opprettholde samfunnsøkonomisk lønnsom fjernvarmeproduksjon. Energidepartementet vurderer nå behovet for tiltak på kort og lang sikt, i samarbeid med andre departementer. I den forbindelse innhenter vi også vurderinger fra Norges vassdrags- og energidirektorat og fra eksternt hold, og jeg har jevnlig dialog med bransjen om situasjonen. Fjernvarmens betydning for kraftsystemet, herunder betydning for kraftnett, ny kraftproduksjon, og bidrag til fleksibilitet, forsyningssikkerhet og beredskap blir sett på i dette arbeidet. Energidepartementet følger også opp Stortingets vedtak 855 og 856 av 3. juni 2025 om henholdsvis analyse av fjernvarmepotensial og utredning av avlastning av kraftnettet ved bruk av fjernvarme. Som varslet i statsbudsjettet for 2026 ventes departementets utredningsarbeid i forbindelse med disse vedtakene ferdigstilt i løpet av 2026, og departementet vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Jeg viser også til at departementet arbeider med å vurdere endringer i prisreguleringen av fjernvarme som varslet i statsbudsjettet for 2026. Målet er å sikre at reguleringen er tilpasset dagens varme- og strømmarked, og at den fungerer som et godt rammevilkår for fjernvarmebransjen. Eventuelle endringer i prisreguleringen skal gjennomføres på en måte som ivaretar husholdninger som bruker fjernvarme til oppvarming. Norges vassdrags- og energidirektorat har fått i oppdrag fra Energidepartementet å foreslå endringer i

prisreguleringen for fjernvarme, og skal levere sitt forslag til departementet innen sommeren 2026. Dersom det blir aktuelt med lov- eller forskriftsendringer vil disse bli sendt på høring på vanlig måte. Eventuelle forslag til lovendringer vil bli fremmet for Stortinget. Det er imidlertid for tidlig å gi en avklaring på hvilke endringer som eventuelt skal foreslås og når det vil skje.

Slik det framgår over er det gjennomført viktige tiltak som bidrar til at strømnnett og fjernvarme sees i sammenheng, og det pågår arbeid på området. Jeg kan ikke se at forslaget tilfører noe til disse prosessene. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar dette forslaget.

Med hilsen

Terje Aasland